

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАЄ

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 25. Октомб.

Число 34.

1842.

СРБСКА ЗОРА.

Съ чела Србскогъ густу маглу

Разгонява неба зракъ;

Надайте се Србъи добру,

То ѹ просвѣте милый знакъ!

Фрушка Горо! ты ее радуй,

Тебѣ двои греч жарь;

Ты Карловче! садъ намъ ликуй,

У теби є красанъ дарь!

Среѣный Срему, среѣно Србство,

Златногъ вѣка пуштай гласъ!

Некъ сво чує садъ Славенство,

Да ти зоре куца часъ!

Среѣне стѣни Карловаче

Садъ намъ множ'е плескомъ плескъ;

Вѣкъ пробія землѣ Славске

Србскогъ сунца сляйный блескъ!

Вѣкъ се диже Србскій соко

У высине къ небу тамъ;

Сръ праведно неба око

Свогъ пастыра посла намъ.—

Майскогъ ютра росу ше

Животворный Срба цвѣтъ;

Развитакъ намъ сладость ліе—

Новъ просвѣте дає свѣтъ!

П. Никовићъ.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЮ КАРАЂОРЂЕВЕ РЕВОЛУЦИЈЕ.

саобщшю

Милославъ Свѣтогорски.

Навале Турци на полѣ и село Мишаръ изподъ Шабца. Турака є преко 60.000 било. Но Србъи Турке ове тако разбію сретно, да су Турци и найболѣга Кулишкапета-

на ту изгубили. Србля є одъ прилике до 15.000 било.—

На два топа србска (а три су само имали) валѣ су се одъ многога пущаня тако разшириле быле, готово као и уста одъ топа, да су другій данъ дозвали изъ Земуна майстора Јована Петровића, те іймъ ій оправи као што треба. И онда заповѣди Караджорђе свомъ топці Павлу, да начини 6 фишака, и у свакій да мете по 50 дрома, више него є обично было, па да ій избаци на турскій таборъ, говорећи Јовану Ковачу: „ако се сада одрже ови топови, и непокваресе, твой се посо изплатити неће моћи.“ —

После тога другій данъ утече јданъ Србинъ изъ робства одъ Хасанпаше, кой є подъ Шабцомъ съ войскомъ лежао, и донесе гласъ, да Турци говоре за Караджорђа да є нове топове добио. Ивише су о Караджорђу јошъ Турци говори, што онъ ше разумѣо. — Сутра данъ дозове Хасанпаша свое Турке, и рекне іймъ: „кой оде и убие Караджорђа, дају му, ако бы погинуо, начинити тулбе (капелу) на гробу.“ Нађесе јданъ, и узме собомъ 20 Турака, те дођу управъ до табора србскогъ. Овай поглаваръ рекне садъ осталымъ своимъ: „стойте вы ту, а я идемъ србской стражи искатисе, да ме пусти Караджорђу, да се съ ныиме разговоримъ.“ И тако ће отићи, и дати коня свога србской стражи у руке. Стража садъ яви Проти Матиј Ненадовићу —войводи, — шта Турчинъ хоће. Прота одма оде и яви то Караджорђу.

Међу тимъ док є тай Турчинъ кодъ страже сѣдјо и пушio очекиваюћи одъ Караћорђа приступа, дотрчи Марко Катићъ (чиј братъ ономадне є у баталіји са Турцима погинуо), и овога Турчина изъ пиштолја убије. За ово се Караћорђе на Катића яко разсреди, незнано ћи да му є тимъ животъ спасао. Остали Турци (њи 20), видећи да јимъ є вођа погинуо, побѣгну безобзирке у свой таборъ.— Караћорђе є хтѣо Катића убити за онога Турчина; но на срећу истый данъ избѣгну опетъ ињеколико Србаља одъ Хасанпаше, кои донесу гласъ, да є Хассанпаша онога Турчина послao био, да Караћорђа убије. Онда Караћорђе Катићу и Богу захвали.

Србљи именају за добро, да се съ Пашомъ ту на Мишару побијо; но утврдивши ту страже свое кренусе къ Београду, где дођу и градъ обсједну. Обкопају шанцове и преправесе градъ узети.

Првый су таборъ поставили на Врачару, где Мокрый Лугъ (рѣка) утиче у Саву. Ово є био Милоевъ таборъ.

Другій више ињега на брду био є Кнеза Симе.

Трећій на великомъ путу био є Караћорђевъ.

Четвртий у Машмайду Васе Чарапића.

Петыи ниже Чарапића кодъ Дунава био є Миленковъ.

Овако намѣстивши се, ињеколико мѣсецъ съ Турцима су се пушкарали, безъ да су на градъ нападали. Међу тимъ одъ многога пущаня поквари се топъ једанъ у Милоевомъ табору. Те дозову опетъ Јована Ковача, кој јимъ га оправи; за што му Караћорђе срчано захвали и заустави га на ручакъ, рекавши топціма да више барута у топове могу метати, кадъ јимъ има тко оправити, ако се кои поквари. Топције то учине, и највећи јимъ се топъ одъ велике сile разбие. Дотрче топције и кажу Караћорђу; на кое Караћорђе опетъ навали на ко-

вача Јову, говорећи: „брате, садъ гледай шта ћешъ чинити.“ Те ти садъ майсторъ похити у Земунъ, и направи гвоздене на топъ карике. Но съ каквомъ є опасносћу онъ ове карике у таборъ пренео! Турци, извѣстивши се о томъ одъ Чивута, до 50 топова на ињега у Саву баџе, но на срећу неизгоде га. Онъ Саву пређе, и топъ онай карикама утврди. На то рекне Караћорђе истоме Јови Ковачу: „Брате! теби ће имати зашто народъ србскій захвалити; и грѣхота бы была кадъ мы твое заслуге у оваковой нашей нужди небы признали!“—

Найпосле у Новембру науми Караћорђе у име Бога и св. првозваногъ Андреја ударити на Београдъ. Зато 28 Новембра 1806 зовне опетъ майстора Јову Петровића, и пошаље га да му потайно све топове прогледи. Овай то учини, и топове све у добромъ стану нађе: но мало и овде главомъ неплати. Турци съ баталџаме спазе га и силне пушке на ињега проспу, и то све оне велике мемеризниче: но Богъ га самъ сачува.— Тако да кље 29 Новембра у очи св. првозваногъ Андреја пођу, кадъ су Србљи сви већъ у превправности били на Београдъ ударити, првый се одважи Конда Булюкбаша насрнути пођу на капију варошку одъ Саве. Ту сретно са своимъ војницима стражу турску изсјече, и у варошь униђе. То є све съ договоромъ было. И чимъ су остale војводе дознали да јимъ є Конда са својима у варошь ушо, одма су и они, свакиј са свое стране на капије, при којој се є кои налазио, юришомъ нагрнули у варошь. У овомъ юришу Васо Чарапићъ, дивный јунакъ, на стамбол-капији жртва падне, кога су сви Србљи яко жалили.— Садъ Србљи позадрже се у вароши, договарајући се съ Турцима, еда бы како помиритисе могли, скоро мѣсецъ дана. И найпосле, кадъ се никако погодити нису могли, Србљи се осмѣле срећу покушати, да јимъ и градъ узму.

ПРОТИВОМЊИЕ

на мићніе о Србско-народнимъ школама у Хорватской, обнарођено у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ Ш.
(коначъ)

Ове школе пос්пштавао є лично блаженопочившиј Архиерей Лукіанъ, као што ий и данасъ пос්пштава нашъ Высокопреосвещеный и Милостивый Архіпастырь Господинъ Евгеній, и ныи душевномъ наклоносъ њу у боли поредакъ ставля. Г.Г. Протопресвитери пос්пштаваю ий выше пута на годину, свакій у свомъ кругу; а Г.Г. економіе официри три пута на мѣсецъ надгледаю ий, и ако што оскудѣва ревностно прибавляю, или славну регименту о томе умоляваю. Свакъ бы се воистину зачудіо, како наши народны школа ученицы лѣпо Славено-Србски и Хорватски*) читаю, и пишу, прилично рачунаю, и христіанску науку прекрасно на паметь знауду. Ныова краснописанія, као и описание знанія и владанія (*Prüfungs-Extract*) шилюсе сваке године школской Дирекціи, тако равно и Честнѣйшему Консistorіуму. Ц. Кр. школска Дирекціа пошилѣ такође свое извѣстіе о дѣтињскомъ успѣху (о љи школа) высокой ц. кр. принадлежећој Генералкоманди. Тога ради и опеть велимъ, да се немогу изчудити, ни краја постигнути онай бесѣди Гд. С. одъ Ш.: да є кодъ насъ на 30 парохія једна и то жалостила школа. Како ће быти жалостила, кодъ оволикогъ настојаваня, дѣланя, и труда высоки и нижи властій? Вели Гд. С. одъ Ш. подъ числомъ

*) Незнамо шта г. аукторъ разумѣва подъ хорватски. Ако љиикъ хорватски — то грѣши противъ славенске филологіе, јербо хорватски неозначава ини нарећие, него подиараћие нарећия србскогъ љиика славенскогъ. Ако ли мысли книге латинскимъ словима штампане — то опеть грѣши, јеръ исте книге, као што смо мы видили — приликомъ путована нашегъ прошле године по Хорватской — нису написане подиараћиемъ хорватскимъ т. ѕ. кекавскимъ, него нарећиемъ србскимъ, коимъ Србљи западне цркве у Славонији говоре.

II. Србска дѣца у Хорватской терајуose сијомъ у школе римокатоличке. То додуше не быва, нити є потреба да буде, докъ мы имамо 50. Србско-народны школа. А то бы и сами наши люди преко срца гледали; јерь видимо на гдикој мѣсты наше Дјецезе, где збогъ парохіалногъ разстоянія, школу ни подъ кои начинъ завести ни є можно било, да наши Христіани за неслати свою дѣцу у римокатоличке народне школе, радје имъ сами купую книге, и друго, што є одъ потребе, пакъ имъ дѣца по наредби властій долазе три пута на седмицу у ићмецку епархијну школу, и бываю у прописанымъ предметима обучавани одъ једногъ Срблjина Препарата (*Schulgehülfse*). А шта ће се выше изискавати одъ немогућности? — Каже на послѣдакъ Гд. С. одъ Ш. подъ числомъ III.: да у насъ ни є было досадъ ваљаны управителя ни коловоћа, кои бы се о заведенію школа бринули.

И овай доводъ Гд. С. одъ Ш. неналази овде мѣста. Ни є было управителя? А одъ куда є и како є постало кодъ насъ 50. народны школа? Како су се школски домови подигли? Были дјакони и клирици „апе и туи“ учительвали? Тко бы граничаре лѣпымъ или строгимъ начиномъ ко овоме заведенію склонио, или принудио? Како бы наши парохіални храмови пѣнијемъ ићже дѣчице данасъ звечали? Одъ куда бы оволови граничарски синови Србски и Хорватски читати и писати знали, да нису у ово 10. година Србско-народне школе пос්пштавали? Одъ куда бы успѣхъ овай дошао? Одъ кудали бы ово елементарно знанје поприлосе, када мы нисмо имали ваљаны управителя, и коловоћа? —

По опеть при свему томе мы Хорватски Срблjи Богоспасаеме Епархије Карлштадтске, благодаримо Гд. С. одъ Ш. на оваковомъ мићнію, и оглашенію. Сада ће се поне наши мили сонародници утѣшити, кои су се прво може быти жалостили о мнимой небризи нашей (у смотренію школа), и утѣ-

щившице увѣрити, и обавестити, кадъ чую, да се и кодъ нась Хорватски Србали Епархie Карлштадтске по гдикој Србско-народна школа налази. — А кадъ ово разуміо, вальда ће онда рећи: Та то неслужи на срамоту цѣлогъ рода Србскогъ (као што вели Гд. С. одъ Ш.), но па дижу, радость, и утѣху народнију. — А чини ми се, да ће и самомъ Гд. С. одъ Ш. (кои є речено објавленіе о Србскимъ школама у Хорватской безъ сумнѣа добрымъ на-мѣреніемъ обнародио), да ће му, велими, мило быти, кадъ за болѣ станови наши школа разуміе, и неће се срдити, што є противомнѣи на мнѣи свое добио. Зато повторавамъ, да му благодаримъ и я, и сви мои домородцы, остаюћи му, као ревностноме и родолюбивоме Србљину, сваку любавь и почитаніе дужни за то оглашеніе, и обличеніе по ономе слову: Обличи премудрога, и возлюбићете.*)

У Трсту на видовъ данъ 1842.

Н. В. С.....

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(нашлосе є у једной тавници)

(изъ Бечкогъ Зритеља (Zuschauer) за год. 1841.)

одъ Ђорђа Поповића.

(продужено)

Недалеко одъ наше куће у густой шумици била є дубока нѣка одъ нарави бара; како се нѣ сѣтимъ, одма планъ скроимъ. По читавъ данъ бы ту кодъ пусте баре проводио; и съ бритвомъ малу лађицу издубимъ. Кадъ самъ съ нѣомъ готовъ быо, метнемъ ю на путь, кудъ дѣте пролази, сакріемъ се за једанъ џбуњъ, поредъ когъ бы дѣте проћи морало, кадъ бы наћену играчку хтели у воду пустити, да види можели пливати.

*) Саставакъ овай тимъ смо радио у нашимъ листовима саобщила, што є овые главна цѣль, о народнимъ школама, о нѣовомъ устроенію и побольшаню обширио говорити. Свако и найманѣ мнѣи о стану наши школа заузеке свагда право мѣсто у Скоротечи.

Два дана самъ ту бадава чекао, макаръ што самъ подъ мрклу текъ ноћи сакривено мое мѣсто оставляо. Знао самъ да ловъ већ у мрежи имамъ: јеръ самъ слушао, како се надъ играчкомъ радуе, и гледао самъ како у дѣтињской радости „лѣпу“ лађу и преко поћи поредъ себе у постельи „успавље.“ Зато неизгубимъ стрпљивости. Найпосле трећій данъ чуемъ још издалека весело ясанъ гласъ, где стару нѣку веселу пѣсму пѣва; а после нѣколико минута притрчи дѣте тавной, дубокой, непомичной бари; — свѣтле су му свилене власи у висећимъ витицама низъ рамена, и ружичне образчиће, и као алабастеръ бѣло чело летиле, лађицу свою високо є у ручици носио. Красъ трнѣ и траву допузимъ за њимъ до обале; леденый се зной съ мутногъ ми чела проли, и я великиј якъ човекъ дркѹхи віамъ лакіј сѣнъ малогъ дѣтета одъ свои петъ годиница.

Већъ самъ близу нѣга быо, већъ стапи на колена, подигнемъ руку да једнимъ брзимъ хитомъ ѡаволско дѣло сврчимъ, кадъ ал' малый претећу сѣнъ мою у води спазивши, брзо ко муни се окрене. Душа вѣгове матере учини ми се да му изъ укочены очио гледи. Сунце у једанпутъ сину иза облака, земля се засвѣти и хиљаду хиљада очио управи на мене; изъ тихе дубљине бистре воде видјо самъ милионъ погледа воденихъ духови; сваки листакъ у мрачной шуми блистаси, као хемичне црне и црвене ватрене очи паклены демона; све, све ми є чинило се да се као страшни свѣдоци убиства, кое самъ учинити хтѣо, око мене диже, и све на мене мотри; — дѣте є было одъ слободне племените крви, сяйне нѣгове очи неустрашимо су на бледо мое лице уковане быле, писамъ чуо шта є говорио, само самъ спазио, како є найпосле кући отрао; садъ се подигнемъ, ништа знао писамъ, нит' самъ што видјо, ни чуо; — но на једанпутъ ѡипимъ као иза сна, бриткій мачъ заблиста се у моимъ рукама, и малый Вилјанъ, пурпурномъ крвцомъ попрсканъ, лежао є пре-

дамномъ, главица са свиленымъ витицама, као да спава, лежала му је на ручици; укочень, бледъ ко кринъ — мртвацъ! — узмемъ га у наручя, и сакріемъ у оближню шимицу.

Жена моя срећомъ нје кодъ куће била, и текъ ће се ко сутрадань вратити. Но ѡкадъ є све мирно почивало, сићемъ у башчу, и клецаюћи на дркћимъ рукама донесемъ малога мртваца, и закопамъ га недалеко одъ прозора спаваће себе.

Ни мыслю писамъ, да плодове страшногъ могъ дѣла кусати нећу, да се мртво дѣте у води неће наћи, да новци невредими стояти мораю, ёрбо самъ принуђенъ био разгласити, да дѣте мора или украдено или изгубљено быти. Но што ми є до тога было! једина моя мысмо и једино тежење туда є само ишило, да злочинство мое сакріемъ.

Кадъ су ми долазили явити, да дѣтета нигде нема, и кадъ самъ на све стране люде разашиљао — о како самъ дркћао тада! — Као є бѣснило безумљ и горка мука и страхъ крозъ све ми жиле, кадъ бы се човечя нога приближила само ономъ парчету земљ, кое є мое злочинство покривало. Кадъ самъ гранѣ одгрнуо, да тѣло дѣтинѣ у последнию постелю однесемъ, јако є златна бубица око мртвога Виліана облетала, па кадъ самъ га после у гробъ спустio, и јошъ јданпутъ плашљивымъ окомъ на њега доле погледао, опетъ се златна буба на његовимъ ладњимъ, крвавымъ прсима засвѣти, као да є хиляду блистаюћимъ звѣздама на плавомъ небу нечовечно дѣло показивала, и за освету молила.

Јошъ остане једно, али тежко свршити. Морао самъ жени жалостиу вѣсть, да се є дѣте изгубило, явити. Требало є показивати истиниту жалостъ, и тугу јој разтеривати надеждомъ, да ћемо малогъ вѣногъ любимца опетъ наћи, — ха! и я самъ то подъ ларвомъ истине тако чинити умео, да нико ни найманю сумњу на мене имати нје мого.

И садъ бы по цѣо данъ са стрепећимъ срцемъ сѣдјо на прозору одъ спаваће себе,

загледао бы се са горућимъ очима у оно мѣсто, где је подъ млађанымъ веселымъ зелѣмъ млађана крвца у пурпурномъ поточију усанула! Нѣки посленици, кои су ту близу радили, морали су мыслити да самъ полудјо; бѣсно самъ ји терао, да само брзо свршују; самъ самъ јимъ помагао, копао, и утапкао као безъ душе, уплашенымъ очима, и разбарушеномъ кикомъ; и текъ кадъ є то прошло, осећао самъ се, да самъ већъ сигуранъ. Спавао самъ — ал' не као люди, коима росно руменило јутра болю волю и снагу за новий посо дае; не, о не! тежки и страшни санови, као претеће аветинѣ, тресли су ми душу, и свагда ми се є чинило, као да се изъ траве, — коя се на Виліановомъ гробу мека и равна зеленила, — часъ ножица, часъ ручица, часъ пакъ бледа и крвава главица љубова помолила; — скочио бы съ постелѣ, ладанъ бы ме зной пробио, образи бы ми се запурили, привуко бы се лагано прозору, и укоченимъ очима гледао бы по мутной мѣсечини, коя є мени само страховито мѣсто познати дала: да се увѣримъ, да є то лажљивъ само и празанъ санъ быо, да тамо доле почиваюћи никадъ ме издати неможе. Такиј, такиј є био мой санъ, хиляду пута гориј, него непрестано бденѣ. — Обданъ сѣдјо самъ на момъ мѣсту кодъ прозора, и премда се є высока трава туда таласила, опетъ ми се є чинило, као да четири голе стране одъ гробнице, крвавога мртваца, и златну бубицу гледимъ. Кадъ бы кои слуга туда корачио, на махъ бы грунуо ногомъ о земљу, и јдва бы се уздржао, да не вристињемъ; ёрбо самъ мыслю: садъ ће упасти, и тако мое злочинство на свѣтъ изнети; кадъ бы птица каква туда скакутала, кадъ бы вѣтаръ крозъ оближња дрва шуштао, мыслю самъ већъ да самъ изданъ, и одъ тежке муке коса бы ми се накострешила, а зубима бы шкрипљо! У такомъ станију провео самъ три дана, у страховитымъ онимъ сановима три вѣчно, вѣчно дуге ноћи!

(конецъ слѣдуе)

ТРГОВИНА И ИНДУСТРИЈА.

Трстъ 12 Октомбра 1842.

Наша берза заключила с неколико способни людій у источну Индію послати, кои ќе тамошия тговине обстоятельства провидити, и изпытати, да л' бы се измѣръ оны земля и наше монархie полезни савези установити могли. Почемъ мы ове благодатне кораке у цѣлой обшириности времену сходне налазимо, чуемо садъ не съ маломъ радоску, да се наша берза на комерциалну камеру у Млетка-ма (Венеції) обратила, овой своя предпріятія са-общтила, и ню позвала, да се съ ньоме сдружи. Мы одъ свегъ срца желимо, да не презре старія сестра овомъ важномъ позиву млађе свое сестре од-говорити. Слога и саєдинѣніе снаге спроводе далеко поузданіе къ общеполезной цѣли, а союзъ одъ ста-рина далеко чуvenы Млетака съ младоснажнымъ Тростомъ имао бы важно втечение на кредитъ не са-мо истраживаючи предѣла, него и саучествене до-мовине.— Съ Босномъ и Сербіомъ послуемо мы одъ више година покрай повольногъ успѣха и при съемъ данашнѣмъ волненію народномъ у Сербіи наше са- обращшеніе тговачко нѣ се умалило.— Читаючи будимске иѣмачке Новине, морао бы човекъ помы-слити, да садашнѣ правителство ни лица, нити пакъ иманія штеди, што бы и тговини великий у-битакъ причинило. Али мы смо изъ бистрогъ изво-ра дознали, да е ново правителство србско кодъ свои политични пріателя свою искрену желю из- явило, да е радо и жели само куколь одъ свакогъ втечения на владу за свагда уклонити, па да тако тговину, иайсигурні темель државногъ благостаия, одъ досадашнѣгъ убиточногъ монопола избави, и слободномъ учини. Богъ му кораке bla-гословио!

ГЛАСОНОША.

Родолюбиви принесци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутацие находеши се.

У облигациама б. вр.

Год. 1819 общтина байска 125 фр. Кузма Па-наиоът 1000 фр. г. 1820 Паво Поповићъ 100 фр.

Ово су досадашни приложници Фонда наши народни школа! ово су основатели народногъ просвѣштенија србскогъ! Ова се имена бластаю у срб-скомъ пантеону!

Школа, учитель, дѣца— мале рѣчи велико изражаваю. Одъ дѣце бываю люди. Да као тако-ви сајномъ опредѣленио свомъ одговоре, т. е. да до моралтогъ саврешенства, дакле испититогъ благодеиства дођу, морао точно воспитаніе у дѣтиству добити. Ово тко илаче, ако не добри учители у прикладнѣмъ школама дати могу? Школе су онай

изворъ изъ кога право благополучије народа тече. У школама се одраноје младежь, на којој свѣтъ остае. Школе су храмъ народногъ просвѣштенија, благайница народности, езика и вѣразакона. Овде дакле, овде вали и Србљи да прилажу, на подизањи и устроеніе свои школа, нарочито у да-нашији време, кодъ се кодъ свю саотечественика наши о сачуваню народности, и изображенію народногъ езика жуборъ подиже, свака средства да обрате. Овамо, браћо и снародници, овамо спѣши-мо са великодушнимъ жертвама! Укрѣплюймо bla-гостојије незлобивогъ народа нашегъ! — Часъ ку-ца! — Преблаго нама! преблаго потомцима на-шимъ, ако отворимо изворъ, изъ кога намъ родъ душевну пишчу црпеки уживаче сретне дане златно-та вѣка! — али тежко, тежко и пайпозднімъ на-шимъ унуцима, ако ладнокрвни према наисветијемъ благу живота — езику, народности, а и вѣрозако-ну — занемаримо изображеніе народно! У првомъ случају пратиће нась благословъ, у другомъ клетва и поруга! Онако ќе намъ народъ быти сиянь и чу-вень, овако награда човечества! Зато, браћо срб-ска, сѣтимосе светогъ праха отаца наши, сѣтимосе славе народа и блага потомства нашегъ, па охотно съ дужнимъ дародаяњемъ притичимо овомъ божест-веномъ жертвенику народногъ спасења! — тимъ прѣ што и блага воля премилостијомъ Императора на-шегъ то захтѣва. Нису ли толики родолюбци, од-ликовавши се при осниванию школа, племствомъ, медаљима и похвалителнимъ писмама благоутробно обдарени? Па ма да нась подобна свештедра награда и непобуђуе, то опетъ изъ чисте увѣро-сти, да благо рода поспѣщствуемо, свако жертво-приношење чинимо.— Ходимо, браћо, одзовимосе овомъ родолюбивомъ позиву. То нѣ гласъ лакоу-многъ самоуфана, него ропотъ высокомѣрности! — У.

Загребъ 9 т. м. Заиста є наравно, да чо-векъ жели о торжеству што чути. Хиљаде оны, кои збогъ особитогъ свогъ интереса торжество ћуда очекую; неизбройна множина, кој се са свы страна на то скупља; жели поедини, да се подигну; воля гледаня, кој мысли оживљава — све то по себи є достапаметно. Сийни су дани были 5, 6 и 7 Ок-тябрь, кадъ є нашъ новији Банъ, Нѣг. Ексцелен-ција графъ Халлеръ инсталлиранъ био.— Ютро 5-га было є магловито, ал' то нимало сметало ніе, да се свуда по улицама живость покаже. По ста-ромъ обычју накићеногъ вола, кој є сутра данъ у подне међу народъ подѣлји, съ музикомъ крозъ варошь водили су 8 лѣпо обучены касапа. Народъ, што є за нима што, дизао є радости клике, и тимъ господу и госпође, кое су на прозори стояле, увеселявао.— На хармици, найвећемъ мѣсту наше вароши, люди су гаможали.— У подне є сунце, кое

е ибколико дана сакривено было, у свой својој славности показалосе, да торжественый улазъ Нѣг. Екц. Бана освѣти, и славијимъ учини. Скупоцѣнности хинтова, и свечанымъ халънама высокога цлемства и други угледны особа, у илирской (?) и маџарской (?) народной ношини, ще се довольно могло начудити.*.) Высокій славимыи, одѣ генералитета, высоки великаша и племените младежи на коњма обколѣнъ, яшio е при прерадостномъ народа кликованию у свою резиденцио. Нѣг. Екц. Высокод. г. Епископъ Хауликъ тогъ и-стогъ дана дао е скупоцѣнны обѣдъ за 340 особа. У вече є вароши прекрасно освѣтлѣна была. Читаве бы табаке напунили, кадъ бы смо све прозраке и свѣтила украсае описали. Вармећка и варошка кућа, горе на Марковой плаци, особито се одликоваше, као такођеръ и у капитолу цѣли редови канонички кућа. Но све є ово превазилазила велелѣпно урешена владикина резиденциа, коя є доле стакленымъ башчама обкружена, што све ватренымъ моремъ кандила величествено украсено неописано лѣбо изгledаше. Шестогъ, на дань ишталлаціе, юшь є више скупоцѣнности и велелѣпія было. У подне кодъ Нѣг. Екц. Бана био є обѣдъ за 400 особа. У вече био є Банъ у велелѣпно освѣтлѣномъ театру. После театра г. Янко грофъ Драшковић предводио є бакљаду одъ 500 особа, кою є пратила музика крозъ све главне улице вароши, изтрајуши народне арие. Кадъ є бакљада предъ Банову резиденцио стигла, и Банъ се на прозору показао домородци, поредъ громогласногъ „живио“ узвика, одиграли су наше народно коло. — Све ово у живећемъ реду, безъ сваке несрѣће или немира, окончано је.

Бечъ 11 т. м. У овдашњој новој вароши данасъ є догодилосе позорје каштигована, кое є много очи на себе обратило. Нѣкій несрѣћникъ, 21 годину старъ, био є погубљенъ. Онъ є био свой сребрений сатъ за 5 фр. ср. у залогу дао; па неимаючи га на уречено време чиме изкупити, хдѣде једногъ у околини живећегъ земљодѣла покрасти, којомъ приликомъ двое дѣце, што су му на путу била, батиномъ убије. Ту є нашо био само 6 фр. ср. Затимъ є одма самъ себе полицији привио, и озбиља молио, да му се животъ неопрости, па и подъ самымъ вешалама околостоје лѣбо є савѣтовао.

Пешта. Нѣки су прорачунали, да се у Пешти и Будиму скаке године преко 20,000.000 цигара потроши; томе юшь кадъ дуванъ дадамо, што се у лулама папуши, ласно є докучити, колико новаца кодъ насеј на пушенић оде.

*) Илири (?) су се яко у оправама одликовали. Особито опомену заслужују њове првени капе у вредности одъ 40 — 100 фр. сребра.

Пешта. Овы дана овде су се венчали двое неми.

Пешта. Одъ 21—24 т. м. овуда є за горић предѣле прошло: у 6 лађи пшеници 28.000, у — лађи јчма —, у 1 лађи зоби 5.300, у — лађи прое —, у 1 лађи репице 3.000, у 1 лађи наполице 3.000 вагана, у 1 лађи уља одъ репице 900 центиј.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Читаонице у Енглезкој.) У Енглезкој има 6.500 читаоница. Одъ овы има 260, где се чита, изъ осталих носе люди књиге на читани. Излишне књиге продају се на умножење фонда овы за ведења. — Велике публичне библиотеке са свимъ су одѣљење одъ читаоница, и ове последић сматрају се зајкористније, у обзиру разпространења обшти практични знанија. Осимъ овы има још 150 друштва, где се новине, и остала повремена изданија чијају, у коима 9.000 фамилија учествују. Ласно се дакле заключити дае, да се у Енглезкој овимъ практичнимъ начиномъ до 30.000 душа обучавао.

(Пије ракије) у Руској кодъ простога народа тако є яко умножилосе, да є влада за нуждно нашла ракијинице умалити. — Ово є зло одъ некогъ времена и кодъ насеј се у Угарску, озбито у Банатъ уселило. И при свему томе што кодъ насеј толико много вина роди, онетъ су многе наше спахије грдије ракијинице са машинама устроили, где понайвише пшеничну ракију пеку, којомъ се простије народъ физично и морално труе. Неби л' пробитачије было, да се пшеница и остали, къ препитанију наравномъ нуждни плодови, ако є година изобилност собомъ донела, за будућу можда неродну годину сачувају, — а грдијо благо, кое се на ракијинска зданја и машине улаже, на нуждне предмете употреби? —

(У Амстердаму) има 21.000 више жена, него лѣдїј. У Штутгарту на једногъ мужкогъ долазе двѣ женске, а у Линску на једногъ мужкогъ једна женска.

(У савезнимъ државама) добра є година. У Охлоу врло є ефтино живити: 100 фунти свинјска меса коштује само 3 фр. Жетва є особито добро изашала. Време є одвеће прјатио.

(Шпиталь за маймуни.) У Ахмедабаду, у Индији, има шпиталь, у комъ се стари болестни маймуни издржавају, докъ живе.

(Число житеља у Швайцарској.) У Швайцарској има 2,183.485 житеља, међу коима 1,292.871 протестанта, 882.859 католика и 7755 чујута.

(Новине.) У Енглезкој има 469 новина. Одъ овы само у Лондону излазе 111, и то 12 сваких данъ, остale скаке неделј и месеца. По извѣ-

стю рускогъ министра просвѣщенія г. 1840 излазило є у Польской 28 новина и часописа, одь овы 6 є было политичне, 22 учене и книжевне цѣли. Примѣти вала брзину, како се лондонски листови разашимо. Тимесъ, коя у 6 сатій изъ ютра излази, и на лѣпомъ времену већ у 6 сатій предъ вече стигне у Хавру, коя є одь Лондона удалѣна 60 мили.

(Свилодѣлство у Грчкай.) Свилодѣлство у Грчкай збогъ географичногъ положаи и благе климе све више и више напредуе. Год. 1835 извѣзено є изъ Грчке свиле у вредности одь 400.000 драхмій, г. 1840 преко 1,000.000 драхмій, и јошъ већма напредовати може.

С М Ъ С И Ц Е.

У Парижу живи єданъ старый военый Комисаръ Ноалъ Кверсонніересь. Онъ є год. 1728 у Валенціенеси рођенъ. Овай знаменитый човекъ, у пркосъ своїй старости, неосећа никакве слабости. Онъ четирь пута на дань ёде, самъ се бріе, безъ начарій чита и пише, умилно пѣва, весма добро спава. Такођеръ и стихове прави, кои нису злочести. Врло радо приповѣда и шалисе. Оженю се є јошъ и у 90-ој своїй години са шестнаесто-лѣтномъ Енглезкињомъ, коя му є и сына родила, и по несрѣки у порођају умрла. Нѣгова баба 125 година стара пала є, и тако преминула. Овай крѣпкій старацъ шалећи се съ приятелима вели:

КРАДЛІВАЦЪ и ЛУПЕЖИ.

У Амстердаму на ващару стояще єданъ ѣурчіја предъ будомъ, у којој су се особити еспани продавали. Овай є држao по обичаю руке натрагъ. На єданинутъ осети, да му є нѣшто у руке упало, погледи, и наће златанъ сатъ. Зачућенъ обазресе, и види єдногъ брзо пролазећегъ, и пріятельски намитивајућегъ човека. Нѣму се то подозрительно учини, зато за найболѣ наће полицији явити. На пытанѣ, како є крадливицъ обученъ био, и шта є на глави имао, каза, да є єданъ господаръ пре некогъ времена єдину зверску кожу кодъ нѣга донео, и дванаестъ капа одь нѣ направити дао, а будући да є јошъ за єдину коже остало, начинio є и тринаесту за себе, коя му є бадава дошла. Полиција наредбу учини да се сви, таково капе имаюћи потраже и похватаю, што и буде, и после учићногъ испыта показало се є, да є то разбойничка чета била, коя є изъ 12 лица состояласе. Онай, што є сатъ украо, гонићи одь притяжателя, видећи на ѣурчіји

кану својой подобиу, мыслю є да є нѣговъ другъ, зато сатъ у руке му є спустіо, и тако є одкрило се опасно ово дружтво.

Иоанъ Гавриловић.

С Т Е Ч Е Н І Е

за первую Граматическую Каѳедру у народной Карловачкой Гумназіи.

Ступањемъ Высокоученогъ Г. Јоашпа Пантелића, досадашњегъ Профессора у Гумназіи овдашњијој, на звапіе пограничногъ школскогъ Директора у славной Бргади Панчевачкој, остала є у реченој Гумназіи празна Каѳедра I-е грамматическое Классе.

За снабдѣти исту Каѳедру съ вреднымъ, и способнымъ лицемъ, заключио є Патронатъ гумназіалный у засѣданію своеј отъ 14. овогъ Мца, явно и 17. и 18. Февруаріа 1843 держати се имуще стеченије (Конкурсъ) отворити.

Са овомъ Каѳедромъ свезана є годишня плата отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій дрова за ватру. Изискуе се пакъ отъ Г.Г. Кандіата, да су философичске науке са превосходствомъ сорвили, — да кромѣ Латинскога јзыка, кога ће предавати, и Нѣмецкій, на комъ ће онай, и проче науке предавати, и Србскій, на комъ ће и єданъ и другій толковати, совершено познаю. При томъ мораю они о свомъ досадашњемъ честномъ, и христіанскому закону сходномъ житио, као и о савршено философски наука, и о својој досадашњој званичној служби достовѣрна доказателства са своима прошњима Патронату поднести, и на уреченый дань устменомъ, и писменомъ испыту предъ опредѣленомъ на то Комміссіомъ себе подвергнути.

Совершено знанѣ Мађарскога, и Влашкога јзыка сматраће се за особиту препоруку.

У Карловцы 19 (31) Окт. 1842.

Патронатъ Гумназије
Карловачке.

Листъ овай излази два пута у седмици, скакогъ Четвртка и Недеље, Четврткомъ на по табака съ обра-
зомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полго-
дишњомъ цѣномъ за изнанске 5 фор. ср., за Пештансце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-
Будимскогъ Скоротече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемској улици (Bastei Gasse) №го. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанској.